

IN MEMORIAM – IGOR GOSTL (1938.–1999.)

DALIBOR BROZOVIĆ

(Leksikografski zavod *Miroslav Krleža*, Zagreb)

Kada je u *Vjesniku* objavljen dirljiv nekrolog Gostlova prijatelja Inoslava Beškera pod naslovom »Igor Gostl, dobri duh Hrvatske enciklopedike«, svatko je pomislio kako je to istinit, pravi epitet. Zaista, dr. Gostl posvetio je najveći dio svojega plodnog života upravo enciklopedici u najširem smislu. Slobodno se može reći da su na tome polju njegove zasluge jedinstvene.

Naravno, nema sumnje da u povijesti hrvatske leksikografije i enciklopedike ima mnogo radnikâ s velikim zaslugama, ljudi koji su ugradili kamene temeljce u zdanje te djelatnosti, da spomenem samo one iz našega doba kao što su bili Mate Ujević i Miroslav Krleža, a spomenuo bih još Krunu Krstića, da ne govorim baš o svima, nekima i živima, što su svoj život posvetili leksikografskomu i posebno enciklopedijskomu radu. Ali dr. Igor Gostl po nečem je ipak jedinstven i bez premca. Mnogi su proveli gotovo cio život u mukotrpnome leksikografskom i enciklopedijskome poslu, pisali vlastite priloge, uređivali suradničke, redigirali čitava izdanja, provjeravali i opet provjeravali činjenice, brinuli se i trudili oko svih problema grafičke i ilustrativne strane posla, i radili još mnogo toga što pripada tomu odgovornom i krajnje zahtjevnomu poslu. Ali nisu se posebno bavili teorijom leksikografije i posebno enciklopedike, nisu specijalno proučavali povijest leksikografije kao takve osim za konkretne priloge u konkretnim leksikografskim izdanjima, nisu se bavili životopisima hrvatskih leksikografa iz inače plodne povijesti hrvatske leksikografije, nisu se bavili općom eventualno samo posebnom, konkretnom problematikom oko preizdavanja starih izdanja, oko objavljivanja rukopisnih djela, oko kritičke redakcije starih leksikografskih priloga. Ali upravo svemu tomu posvetio je dr. Gostl najveći dio svojega plodnog radnog vijeka.

On je i svoju doktorsku disertaciju posvetio posebnim sociolingvističkim pitanjima jednoga višejezičnog enciklopedijskoga izdanja.¹ Preizdao je dva sveska nedovršene Zoch-Mencinove *Hrvatske enciklopedije*, izdane u Osijeku u prošleme stoljeću i do danas nedostupne. Objavio je veće ili manje studije o radu pojedinih leksikografa, neke još nije dospio prirediti za tisak nego ih samo dati za radijske emisije. Sve u svemu, proučavao je pojedine opće ili kumulativne probleme hrvatske suvremene i još više povijesne leksikografije i konkretno leksikografsko djelo, da samo nabrojim po abecedi, Belostenčevo, Crijevićevo, Habdelićevo, Jakobovićevo, Jambrešićevo, Jurinovo, Kašićevo, Katančićevo, Lalanguoevo, Lanosovićevo, Mažuranićevo, Mikaljino, Parčićevo, Patačićevo, Relkovićevo, Ritter-Vitezovićevo, Stullijevo,

¹ Disertacija pod naslovom »O nekim sociolingvističkim aspektima višejezičnih izdanja Enciklopedije Jugoslavije« obranjena je 1982. na Sveučilištu u Zagrebu.

Šitovićevo, Šulekovo, Tadijanovićevo, Tanzlingher-Zanottijevo, Užarevićevo, Voltičevo, Vrančićevo, Zochovo. U tome dugom i impozantnome popisu ima mnogo imenâ kojih su nositelji ostavili dubok trag ne samo u povijesti hrvatske leksikografije nego i hrvatske kulture, znanosti, jezika, književnosti, ali ima i imenâ koja svoje mjesto u hrvatskoj povijesti duguju upravo dr. Igoru Gostlu.

Razumije se, to nije sve. Dr. Gostl je suradnik u dva odbora Razreda za filološke znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, i to upravo u dva odbora što se s raznih aspekata bave leksikografskom problematikom. Predavao je studentima Filozofskoga fakulteta, Hrvatskih studija i Zagrebačke škole za strane slaviste, i to, naravno, o leksikografskim temama. Osobito valja istaknuti dvije monografske Gostlove knjige o istaknutim hrvatskim leksikografima. Objavila ih je Matica hrvatska: *Bogoslav Šulek, otac hrvatskoga znanstvenoga nazivlja*, 1995. (slovački prijevod: *Bohuslav Šulek, otec chorvátskej odbornej terminológie*, Záhreb, Spoločnosť chorvátsko-slovenského priateľ'stva, 1997.) i *Dragutin Antun Parčić i njegovo filološko djelo*, 1998.

Ne bi ipak bilo dobro da pomislimo kako je dr. Gostl sve svoje sposobnosti posvećivao samo leksikografskoj i uključivo enciklopedijskoj i terminološkoj problematici, iako je istina da mu je upravo to bilo glavnim poljem znanstvenoga i stručnog rada. No bavio se i općom povijesnom problematikom, osobito likom bana Jelačića, pa je i objavio prvi i drugi svezak kritičkog izdanja memoarâ Josipa Neustätera *Ban Jelačić i događaji u Hrvatskoj od godine 1848.* (Školska knjiga, 1994., 1998.). Zapažene su i dvije Gostlove knjige iz šire kulturne problematike: *Zagrebački perivoji i promenade*, Školska knjiga, 1994., i *Najsajjnija zagrebačka predstava*, Zagreb, ABC, 1996.²

Ne bismo smjeli propustiti ni činjenicâ iz ostälê, »neleksikografske« biografije dr. Gostla. Rodio se 23. svibnja 1938. u Splitu, gdje je završio klasičnu gimnaziju, što je ostavilo trajan pečat na njegov budući život i rad. Na Filozofskome fakultetu u Zagrebu diplomirao je 1962. engleski i talijanski jezik, potom je godinu dana bio nastavnik u Splitu, a onda se u Zagrebu zapošljava u Institutu za strane jezike Narodnoga sveučilišta, gdje predaje engleski i talijanski jezik te objavljuje ili sudjeluje u pisanju dvaju udžbenika engleskoga jezika i vodi nakladničku djelatnost toga instituta. Na Filozofskome fakultetu u Zagrebu magistrirao je godine 1966. iz engleske književnosti³, a doktorirao je na istome fakultetu godine 1982., sada već iz leksikografske problematike⁴. No od 1977. radi u Leksikografskome zavodu.

U našem zavodu dr. Gostl obnaša neke ključne, odgovorne dužnosti. Bio je stručnim tajnikom *Enciklopedije Jugoslavije*, urednikom njezinih inojezičnih izdanja, pomoćnikom glavnog urednika *Hrvatske enciklopedije* (od 1991.), članom Uredničkoga kolegija *Hrvatske enciklopedije* (od 1997.), članom uredništava niza zavodskih leksikonskih i enciklopedijskih izdanja, pomoćnikom ravnatelja, odjelnim voditeljem, pol godine i vršiteljem dužnosti ravnatelja. Na svim je tim dužnostima stekao velike zasluge i postigao nesumnjive uspjehe, tako da naslov »dobroga duha hrvatske enciklopedike« ne zaslužuje samo zbog svoje ovdje opisane autorske leksikografske djelatnosti.

² Autor je i priloga za višesveščani i višejezični projekt Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti *Hrvatska i Europa – kultura, znanost i umjetnost*.

³ Iz magistarskoga rada »John Dryden kao kritičar« objavio je 1967. ulomak u splitskim *Mogućnostima*.

⁴ Akademijisku godinu 1972.–73. proveo je na specijalizaciji na Sveučilištu u Leicesteru kao stipendist Britanskoga savjeta za kulturne veze (British Council).

Sam moram reći da sam kao glavni ravnatelj Leksikografskoga zavoda »Miroslav Krleža« i glavni urednik *Hrvatske enciklopedije* od 1991. do danas uvijek odlično surađivao s našim Igorom, bez inače normalnih i uobičajenih trzavica kakve se događaju u svakome poslu. No želim posebno istaknuti nešto drugo – našu suradnju još u prošloj državi i prošleme jugoslavenskom socijalističkom sustavu i režimu, kada sam bio samo vanjskim suradnikom Zavoda, suradnikom koji je odgovarao za neke osjetljive jezične teme, a tada je trebalo mnogo taktike, mnogo laviranja. Nije se smjelo dopustiti da se afirmiraju velikosrpske jezične teze koje je energično zastupala beogradska redakcija, ali nije joj se smjelo dati u ruke ni argumente za proglašavanje antidržavne aktivnosti, što bi onda poslužilo kao opravdavanje da se naš zavod kao »savezna ustanova« prebaci u Beograd, što je uporno forsirano osobito nakon Krležine smrti, iako je i prije bilo takvih pretenzija i ambicija. Moram reći da sam u tim danima imao stalnu hrabru i bezuvjetnu inteligentnu suradnju i podršku kod svih ljudi iz Zavoda, ali najviše kod Igora Gostla, s kojim sam i najviše praktički komunicirao. Uza sve ostale ovdje spomenute i nespomenute Gostlove zasluge to je upravo ono što ću prije svega nositi u svojoj uspomeni na dr. Igora Gostla. Sve do i svojega konca.



Dr. Igor Gostl umro je 20. rujna 1999. Zaslužio je mir i ostaje u trajnoj uspomeni svih radnika Leksikografskoga zavoda *Miroslav Krleža*. A Gostlove zasluge trajno će cijeniti i hrvatska filološka znanost.

SUMMARY. Igor Gostl was one of the key personages in many of the Lexicographic Institute projects for many years, and also a leading Croatian expert in encyclopedism as an independent discipline within the more extensive lexicography, so even his Ph. D. thesis dealt with encyclopedic issues. In the history of Croatian lexicography, Gostl was our leading expert – he treated and interpreted a whole range of Croatian lexicographers, more than any other historian of our lexicography.